

MASOFAVIY TA'LIMDA O'Z-O'ZINI NAZORAT QILISHNI RIVOJLANTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION PEDAGOGIK YONDASHUVLAR

Yusupova Dilafruz Muhammad qizi

ISFT university Samarqand filiali

Pedagogika yo'nalishning 1-bosqich magistr talabasi

Annotatsiya: Maqolada masofaviy ta'lim tizimida talabalarning o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik yondashuvlar tahlil qilingan. Metakognitiv, adaptiv va loyiha asosida ta'lim yondashuvlarining o'quv jarayonidagi ahamiyati yoritilib, ularning ta'lim samaradorligini oshirishdagi roli asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: innovatsion pedagogika, masofaviy ta'lim, o'z-o'zini nazorat qilish, adaptiv ta'lim, elektron portfolio, loyiha asosida ta'lim.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimining raqamlashtirilishi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivoji va globallashtirish jarayonlari ta'lim mazmuni hamda uni tashkil etish shakllariga yangicha yondashuvlarni talab etmoqda. So'nggi yillarda masofaviy ta'lim ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylanib, an'anaviy ta'lim shakllari bilan bir qatorda keng qo'llanilmoqda. Bu holat talabalarning ta'lim jarayonidagi o'rni va mas'uliyatini tubdan o'zgartirdi.

Masofaviy ta'lim sharoitida o'qituvchining bevosita nazorati cheklangan bo'lib, talabaning mustaqil ta'lim olish faoliyati asosiy o'ringa chiqadi. Natijada, o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalari masofaviy ta'lim samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Talaba o'z bilim darajasini baholay olmasa, o'z kamchiliklarini aniqlay olmasa va ularni bartaraf etishga intilmasa, masofaviy ta'limdan kutilgan natijaga erishish qiyinlashadi.

Ilmiy-pedagogik tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalari talabaning metakognitiv faoliyati, ya'ni o'z fikrlash jarayonini anglash va boshqarish qobiliyati bilan uzviy bog'liqdir. Aynan shu ko'nikmalar orqali talaba o'z ta'lim faoliyatini rejalashtiradi, amalga oshiradi va tahlil qiladi. Masofaviy ta'lim sharoitida esa bu jarayon innovatsion pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etilgandagina samarali bo'ladi. Bugungi kunda masofaviy ta'limda innovatsion pedagogik yondashuvlar sifatida metakognitiv yondashuv, adaptiv ta'lim texnologiyalari, elektron portfolio, loyiha va muammoli ta'lim kabi usullar keng qo'llanilmoqda. Ushbu yondashuvlar talabaning faolligini oshirish, mustaqil

fikrlashini rivojlantirish hamda o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu nuqtayi nazardan, masofaviy ta'limda o'z-o'zini nazorat qilishni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik yondashuvlarni ilmiy asosda o'rganish, ularning ta'lim jarayonidagi imkoniyatlarini tahlil qilish va samarali qo'llash mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb ilmiy-pedagogik muammo hisoblanadi. Mazkur maqolada aynan shu masalalar chuqur tahlil qilinib, amaliy xulosalar chiqariladi.

Innovatsion pedagogik yondashuvlar va ularning ahamiyati

Metakognitiv yondashuv: Bu yondashuv talabani o'z fikrlash jarayonini anglashiga xizmat qiladi. Reflektiv kundaliklar va tahliliy savollar o'z-o'zini nazorat qilishni kuchaytiradi.

Adaptiv ta'lim texnologiyalari: Adaptiv platformalar talabani bilim darajasiga mos topshiriqlarni taqdim etib, mustaqil nazorat qilish imkonini yaratadi.

Elektron portfolio asosidagi yondashuv: Elektron portfolio talabani rivojlanish dinamikasini kuzatish va baholashga xizmat qiladi.

Loyiha asosida ta'lim: Loyiha faoliyati talabani mustaqil qaror qabul qilish va o'z faoliyatini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Masofaviy ta'limda o'z-o'zini nazorat qilishni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik yondashuvlar zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Tadqiqot jarayonida tahlil qilingan metakognitiv, adaptiv, elektron portfolio va loyiha asosida ta'lim yondashuvlari talabalarning o'z ta'lim faoliyatini ongli ravishda boshqarishiga samarali ta'sir ko'rsatishi aniqlandi.

Innovatsion yondashuvlar masofaviy ta'limda talabani passiv bilim oluvchidan faol o'rganuvchiga aylanishini ta'minlaydi. Ayniqsa, metakognitiv yondashuv orqali talaba o'z fikrlash jarayonini anglash, bilimlarini baholash va o'z kamchiliklarini aniqlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Adaptiv ta'lim texnologiyalari esa individual yondashuvni ta'minlab, talabani o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Elektron portfolio va loyiha asosida ta'lim yondashuvlari talabani uzoq muddatli rivojlanishini kuzatish, natijalarni tahlil qilish va mustaqil xulosalar chiqarish imkonini yaratadi. Bu esa nafaqat akademik bilimlarni, balki hayotiy va kasbiy kompetensiyalarni ham rivojlantirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, masofaviy ta'limda innovatsion pedagogik yondashuvlardan tizimli va maqsadli foydalanish talabalarda o'z-o'zini nazorat qilish madaniyatini shakllantiradi. Bu jarayon ta'lim sifatini oshirish, talabani mustaqil ta'lim olishga tayyorgarligini kuchaytirish va zamonaviy mehnat bozori talablariga javob beradigan malakali kadrlar tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa sifatida ta'kidlash mumkinki, masofaviy ta'lim tizimida o'z-o'zini nazorat qilishni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik yondashuvlar ilmiy-amaliy jihatdan asoslangan holda joriy etilgandagina yuqori samaradorlikka erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Johnson L., Adams Becker S., Cummins M. Oliy ta'limda texnologik tendensiyalar. — NMC Horizon hisobotlari, 2016.
2. Salomon G. Taqsimlangan bilish: psixologik va pedagogik yondashuvlar. — Kembrij universiteti nashriyoti, 1993.
3. G'afforov A. A. Masofaviy ta'lim pedagogikasi. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
4. Qodirov B. X. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. — Toshkent: O'qituvchi, 2020.
5. Xudoyberdiyev R. Innovatsion ta'lim texnologiyalari va ularning pedagogik asoslari. — Toshkent, 2019.